

(Nederlandse vertaling van het artikel gepubliceerd in GERFA's Diagnostic magazine, nr. 424, januari 2025, p.17-19)

Wetenschappelijke instellingen

Bicentenaire tot Cinquantenaire in particuliere handen?

In zijn nummer van september 2024 (zie “D” nr. 420, pp.8-11) hekelt *Diagnostic* het masterplanproject van de VZW Horizon 50-200, die de site van het Jubelpark in Brussel “nieuw leven moet inblazen” met het oog op het Tweehonderdjarige Bestaan van België in 2030.

In werkelijkheid gaat het om een grote vastgoedoperatie die overhaast wordt uitgevoerd, zonder voorafgaand overleg (in strijd met de statuten van de VZW zelf), zonder echt akkoord van de federale regering en vooral zonder rekening te houden met het erfgoedkarakter van de te ontmantelen instellingen op de site. Drie uittredende socialistische ministers in de A. De Croo regering die deze frontale aanval leiden op federale wetenschappelijke instellingen zoals het Koninklijk LegerMuseum (KLM), het meest getroffen, met een geplande opheffing van 50% van de huidige tentoonstellingszalen) en het Koninklijk Museum voor Kunst en Geschiedenis (KMKG).

Deze vereniging, die oorspronkelijk bestond uit ministers en hoge ambtenaren, heeft talloze onregelmatigheden begaan. Er is ook sprake van een berucht belangenconflict, aangezien de voorzitter Bruno Van Lierde is, de voorzitter van Tempora, een privébedrijf dat gespecialiseerd is in tijdelijke tentoonstellingen en museumbeheer.

Na onze onthullingen probeerde de vreemde VZW Horizon 50-200 orde op zaken te stellen met een lang erratum in het *Belgisch Staatsblad* (26.09.2024), maar de rekeningen en bestuurders zijn nog steeds niet geregistreerd bij de Kruispuntbank van Ondernemingen. De VZW, die sindsdien inactief is gebleven, werd onlangs uitgenodigd door Alain Deneef (nu parlementslid voor Les Engagés) in de lokalen van de Koning Boudewijnstichting (KBS) op 10 december 2024.

Het resultaat: er werd niet alleen niet gereageerd op de zware kritiek op hun slechte bestuur, maar er werd ook geen enkele wijziging overwogen van het plan om de musea te ontmantelen “om het verkrijgen van het noodzakelijke budget [160 miljoen euro] van de toekomstige nieuwe regering niet in gevaar te brengen”! De enige verandering, duidelijk om de Vlaams-nationalistische partijen te sussen die misschien terughoudend zijn om België alleen te vieren, is dat 2030 ook in het teken zal staan van de 50ste verjaardag van de gefedereerde entiteiten.

Het masterplan en Autoworld

De volharding van deze VZW in zo'n controversieel project, ondanks gefundeerde kritiek, is zeer verontrustend.

Laten we proberen een nieuw licht te werpen op de dynamiek en de netwerken die aan de basis liggen van de aangekondigde ontmanteling van deze twee grote federale musea.

Aanvankelijk was het logischerwijze de taak van het Autoworld-tentoonstellingscentrum om de nodige ruimtes te voorzien voor de vieringen (creatie van een agora en een nieuwe toegang

tot het tentoonstellingscentrum naar het KMKG via de esplanade, zeer dicht bij de ingangen van Autoworld en het KLM, waarbij een deel van de collecties ondergronds is gebracht), aangezien slechts 40% van de zuidelijke hal in beslag wordt genomen door de collecties klassieke auto's.

Bovendien heeft Autoworld geen eigen collecties (zoals een museum), maar huisvest het auto's van verzamelaars, die privé "objecten" zijn die gemakkelijk te verplaatsen zijn, in tegenstelling tot de artefacten in de KLM en KMKG. In 2023-2024 werd dit oorspronkelijke project echter gedwarsboemd en uiteindelijk opgegeven. Laten we beginnen.

De hal van Autoworld

Autoworld, het World Automobile Centre (ondernemingsnummer 0430.368.610), werd opgericht door de Vlaamse liberale minister (nu minister van Staat) Herman De Croo (Open VLD). Opgeleid bij de Jezuiten en daarna aan de ULB, is hij de vader van de uittredeende eerste minister, Alexander De Croo (Open VLD). H. De Croo is nog steeds lid van de raad van bestuur na voorzitter te zijn geweest; hij werd in 2022 opgevolgd door Guy Verhofstadt, voormalig premier (VLD) en lid van het Europees Parlement. Een van de bestuurders is Jacques Deneef, een groot verzamelaar van klassieke auto's die er tentoonstelt. De scenograaf van Autoworld is iemand die we al kennen: Bruno Van Lierde, voorzitter van Tempora...

Wat is er gebeurd om zo'n ommezwaai te verklaren in het oorspronkelijke plan, waarvan de grote lijnen in juli 2023 door de federale regering werden goedgekeurd? Het grootste deel van de zuidelijke hal (het voormalige Wereldpaleis) wordt al bijna 40 jaar onderverhuurd (wat verboden is volgens het huurcontract met de Regie der Gebouwen, behalve met de voorafgaande schriftelijke toestemming van de verhuurder (zie Koninklijk Besluit van 24 juni 2021, Art.4) aan privé-evenementen die niets te maken hebben met de geschiedenis van de auto en die ongeveer 2 miljoen euro per jaar opbrengen. Het verhuren van de hal aan de Regie kostte slechts 80.000 euro per jaar voor 14.000m², tien tot twintig keer minder dan het huren van een opslagplaats om auto's op te slaan.

Het huurcontract zou in juni 2025 aflopen. In 2021 (toen er opnieuw over het huurcontract werd onderhandeld) werd de kwestie van de ruimte die voor het Tweehonderdjarig Bestaan moest worden voorzien al genoemd, maar het huurcontract werd vreemd genoeg door A. de Croo op voorstel van Mathieu Michel (MR), verantwoordelijk voor de Regie, met negen jaar verlengd, zonder enige concurrentie, tot 2030, eenmalig verlengbaar (Koninklijk Besluit van 24 juni 2021, *Belgisch Staatsblad* 14.07.2021). Net voor de verkiezingen verlengde A. de Croo het huurcontract van 2021 tot 20 jaar, tot 2041 (Koninklijk Besluit van 11 juli 2021, *BS* 24.07.2024), onder voorwaarden die zeer voordelig bleven (de huur steeg tot ongeveer 150.000 euro per jaar), terwijl hij bovendien een investering van bijna 7,8 miljoen euro van de Regie kreeg voor de renovatie van huurruimten, die in principe verboden waren!

Dit alles werd afgerond tijdens de laatste vergadering van de Ministerraad in mei 2024, zonder dat de balansen en rekeningen van deze VZW, die in werkelijkheid een bijzonder winstgevend privé-onderneming is, werden beoordeeld. Net als bij Horizon 50-200 vraagt men zich af of de Inspectie van Financiën nog wel iets controleert...

Eens de continuïteit van de lokalen en de inkomsten verzekerd waren - ook al ging dit ten koste van de naburige openbare musea - moesten de belangen van Autoworld gevrijwaard worden tijdens de ontwikkeling van het Bicentenaire-project.

Horizon 50-200, Autoworld en de Koning Boudewijnstichting

De overkoepelende organisatie voor de Bicentenaire is de VZW Horizon 50-200, sterk gesteund door de Franstalige ministers - deze keer socialisten - die verantwoordelijk zijn voor het project (is de Belgische politiek niet fascinerend?). De scenograaf van Autoworld, B. Van Lierde, werd benoemd tot voorzitter, waardoor een groot belangenconflict ontstond, en in mei 2024 werd Isabel Casteleyn aangesteld als nieuwe directeur, om er zeker van te zijn dat het tweehonderdjarige project Autoworld nooit meer zou bedreigen. Isabel Casteleyn is de echtgenote van Melchior Wathelet Jr, voormalig staatssecretaris (CdH, nu Les Engagés) en nu voorzitter van Circuit de Spa-Francorchamps, een naamloze vennootschap, en van NV Spa-Grand Prix, een groot motorsportevenement in Wallonië. De link met de autosector lijkt dus direct, temeer daar de statuten die in september 2024 werden gecorrigeerd, nu bepalen dat de activa van Horizon 50-200, in geval van ontbinding, kunnen terugkeren naar Autoworld!

Laten we even terugkomen op de aanvaarding door de KBS afgelopen december van een VZW zoals Horizon 50-200, die ook ernstig in vraag werd gesteld en die niet naliet te verbazen. Zou Koning Boudewijn zich niet moeten omdraaien in zijn graf, gezien het lot dat het “masterplan” toekent aan de site van zijn grootvader en, in ruimere zin, aan de federale collecties die bedreigd worden, alsook aan de collecties van de Koninklijke Schenking die bij het KLM zijn ondergebracht? Hoe kan een organisatie die royalistisch van aard is en aanbevelingen publiceert over goed bestuur voor verenigingen in België, een dergelijke vereniging blijven steunen die zich inzet voor de verdwijning van onbetaalbare staatscollecties, terwijl ze er zelf prat op gaat de bescherming van het cultureel erfgoed te belichamen?

De KBS verzamelt en beheert een aantal fondsen voor dit doel (waaronder een fonds dat bestemd is voor Horizon 50-200, maar waarvan het niet mogelijk is om de beheerders te kennen, gezien de totale ondoorzichtigheid over de fondsen die worden beheerd door deze stichting, die nochtans van openbaar nut is). Er moet ook worden opgemerkt dat Hakima Darhmouch, een voormalige journaliste van de RTBF, bestuurder is van de VZW Horizon 50-200 [\[1\]](#); we zien haar ook “opkomen” in januari 2024 als bestuurder van de Koning Boudewijnstichting: een mediavertegenwoordiger is duidelijk een onmisbaar doorgeefluik voor elke operatie van deze omvang, een doorgeefluik dat wordt versterkt door een dergelijke kruisbestuiving tussen instellingen.

Hoe verklaar je dan zo'n paradox en zo'n 'kwetsbaarheid' voor de doelstellingen van de vastgoed- (en auto-)industrie? Nu we Horizon 50-200 weer in het zadel hebben geholpen, moeten we in de gastspreker op deze conferentie niet een vertegenwoordiger van deze andere pijler [\[2\]](#) zien, die lijkt op te treden als 'facilitator' tussen deze vastgoedwereld en de andere belanghebbenden (waaronder de Europese Unie en de Stad Brussel; onderwerpen die elders aan bod moeten komen)?

Sommige van de pijlers en hun verenigingen zijn vertegenwoordigd en hebben geldinzamelingsfondsen binnen de KBS, waaronder enkele zeer prominente, zoals het Jezuïtische Matteo Ricci College in Anderlecht of het Jezuïtische European Social Center, een uitloper van de World Union of Jesuit Alumni, die momenteel of in het verleden worden geleid door Alain Deneef. Opgeleid door de Jezuïeten en vervolgens aan de ULB, consultant gespecialiseerd in vastgoed (hij was manager bij CIT Blaton, waar de voormalige voorzitter van Horizon 50-200 vandaan komt), is hij met name voorzitter van het Fonds Europese Wijk, “ gefinancierd door de projectontwikkelaars van de Europese wijk ”, van EQuAMA, dat tot

doel heeft de openbare ruimten te animeren, en van het StamEuropa-gebouw, die allemaal rechtstreeks worden beheerd of gevestigd zijn binnen de KBS, die zich niettemin presenteert als een eenvoudige externe waarnemer van het dossier. Alain Deneef, oprichter van de denktank Aula Magna die zich bezighoudt met stadsvernieuwing, maakt geen geheim van zijn vaardigheden als lobbyist en beschrijft zichzelf op Wikipedia als een “coalitiebouwer”. Het lijkt onwaarschijnlijk dat hij geen contact heeft gehad met Autoworld, waar zijn vader Jacques directeur is. Hij is ook lid van de VZW Kunstwijk, waarvan Koning Albert II zelf erevoorzitter is.

Een indrukwekkend netwerk van partijen, families en privébelangen

De onderliggende netwerken en kwesties die het project letterlijk op afstand lijken te ondersteunen, verdienen zeker diepgaande aandacht. Ze kunnen de veerkracht van Horizon 50-200 verklaren, ondanks de enorme tekortkomingen in goed bestuur, het gebrek aan legitimiteit en zelfs de illegaliteit ervan.

Het algemene model dat wordt nagestreefd door Horizon 50-200, en dat lijkt voort te komen uit de verschillende vertakkingen ervan, is er één waarin de federale musea van het Jubelpark mogen instorten ten voordele van indirecte privébelangen (Autoworld) of directe privébelangen (met name Tempora, kantoren en bouwbedrijven) door de federale collecties leeg te halen en het veld open te laten voor projectontwikkelaars en binnenhuisarchitecten voor toekomstige nieuwe scenografieën of “agora's” ten voordele van privé-exploitanten, die zullen investeren in de recreatie- en tentoonstellingsruimtes (maar van welke relevantie en kwaliteit?).

We hebben hier dus te maken met een werkelijk wijdvertakte organisatie waarin elke deelnemer zijn of haar eigen stukje van de puzzel lijkt bij te dragen, bestaande uit trawanten, uitwisselingen van “goodwill” tussen politieke partijen en ondersteund door solide familie-, ideologische of zakelijke relaties. Het Bicentenary lijkt te worden overgenomen door een handjevol mensen die elkaar allemaal kennen en die hun banden aanhalen rond deze “speciale operatie” die bedoeld is om het gedoemde lot van de musea op de site te bezegelen, uitsluitend ten voordele van de particuliere sector.

De eerdere oproep voor een parlementair onderzoek blijft onverminderd relevant om duidelijkheid te scheppen over alle betrokken spelers, hun raakvlakken, die zoveel maskers vormen, en de geldstromen en implicaties die ze tot het uiterste proberen te verbergen. Ook de lancering van de architectuurwedstrijd, gepland voor maart 2025, moet worden heroverwogen.

[1] Hetzelfde systeem om een journalist op te nemen in de raad van bestuur werd al gebruikt door Autoworld toen het werd opgericht, in de persoon van de journalist Alain Van den Abeele, die gespecialiseerd was in autosport voor RTB(F).

[2] Voor een definitie van “pijlers” in België, zie CRISP:
<https://www.voculairepolitique.be/pilier/>

